

Acte de comiat

Text > MIQUEL BERGA

Hi ha una mena de sentimentals als quals els horroritza posar-se sentimentals. En Vicenç n'era, d'aquesta mena. I tot i que ara, els que som en aquesta sala, tenim sentiments compartits i a flor de pell, miraré de mantenir les formes. Si en Vicenç tingués notícia que m'he posat sentimental aprofitant que ell ja no hi era, no m'ho perdonaria mai.

La dotzena d'anys de diferència que ens portàvem va marcar d'alguna manera la nostra relació. Va començar quan jo li vaig demanar un pròleg, ara deu fer vint-i-cinc anys, per a un recull d'articles meus a *El Punt Diari* que es deia *Amants i altres estranys*. Jo volia capgirar la convenció i demanar-li la benedicció del llibre a algú molt més jove que l'autor. En Vicenç tenia poc més de trenta anys llavors, però jo, i molts, ja el percebíem com una presència singular en la literatura catalana. El vell (jo) considerava font d'autoritat al jove, en Vicenç. Li reconeixia la seva mirada superior i la seva preparació rigorosa. Des de llavors hem fet una colla de coses en col·laboració: vam editar un llibre de contes a partir de pintures de Joan Mateu; vam fer una petita incursió en la literatura infantil; jo li vaig presentar llibres, ell me'n va presentar a mi, i no fa ni tres dies que corregia les proves d'un llibre de contes de Forster que hem fet conjuntament i que sortirà al gener. No li dèiem Forster, nosaltres, li dèiem el llibre d'en Fuster...

Els darrers anys, un feliç atzar ens va convertir en pràcticament veïns a Barcelona, on ell venia a fer classes tres dies a la setmana. Entre les classes del dimarts i les del dijous vam establir una mena de rutina —potser de ritual— que consistia a trobar-nos cada dimecres a les sis i passejar pels volts de casa, a la part de dalt del passeig de Sant Joan o per Gràcia. Teníem bars de trobada habituals i ens llançàvem a converses que començaven amb qualsevol trivialitat i no sabíem com

podien acabar: eren, gairebé sempre, mig surrealistes, còmiques (rèiem molt), i sempre estimulants. Aquesta freqüentació la vam viure com una forma perfectament ordenada de l'amistat, sense que calgués caure en grans intimitats. La diferència d'edat, però, devia tranquil·litzar-lo, i d'una manera gradual jo anava veient com se li relaxava la musculatura emocional i com s'anava mostrant amb més franquesa i sense defenses calculades. Ens sentíem amics: de trobada setmanal i prou, però amics. La mort de la seva mare, tan recent, va acabar d'accelerar aquest procés, diguem-ne, de confiança mútua.

És així com vaig anar tenint la sort d'endevinar els matisos polièdrics de la seva personalitat. Era obsessiu? Home, déu-n'hi-do, ell mateix m'ho admetia. Reservat i distant? Més d'un el veia així. Es podia empenyar severament amb certes coses i certs personatges? I tant! Podia ser amable i generós? Jo sempre l'hi vaig sentir;

sempre disposat a mirar les meves coses i fer-hi comentaris pertinents i taxatius, però sempre encoratjadors. Era rigorós amb la seva feina i les seves classes? Com cap altre. Vivia les classes amb els nostres joves amb una barreja de passió i frustració, perquè sabia que amb la seva exigència en molts aspectes anava a contracorrent —gloriosament a contracorrent per principis i per dignitat professional. En Vicenç tenia molt present que a ell no li havien regalat res, que tot s'ho havia guanyat amb treball i mèrits estrictament propis... En fi, el parell d'hores d'aquelles trobades donaven per a molt. Les solíem acabar al mercat: jo havia d'anar a comprar el sopar i no parava de temptar-lo amb alguna delicadesa, però la seva frugalitat no presentava cap fissura, era un frugal estructural. M'acompanyava fins a la porta de casa i jo encara feia un últim intent de posar-li a la mà algun tros de peix, una gamba, potser un calamar, el que fos. No en feia gens de cas: amb

>> Vicenç Pagès, a la presentació d'un llibre de Juan Luís Panero a la Llibreria 22. A la dreta, Ponç Puigdevall. (Foto: DIPUTACIÓ DE GIRONA. INSPAÍ. FONTS MARÇAL MOLAS.)

Elogi fúnebre de Vicenç Pagès Jordà

la bossa de patates i la cervesa (o potser dues) que ens havíem pres al bar es considerava més que sopat. Les darresres trobades van ser al juny i de cop, d'un dia per l'altre, la malaltia.

En Vicenç ha viscut el procés de la seva malaltia fulminant amb una lucidesa clínica i endreçada, compartint informes sobre el seu estat, precisos i rigorosos: ha estat la mateixa actitud

amb què practicava la seva exemplar crítica literària. Era, al meu entendre, el nostre primer crític. Tots els seus treballs de crítica dispersos en revistes com *L'Avenç* o la *Revista de Girona* i als diaris s'han d'aplegar en un sol volum, que esdevindrà canònic per a generacions futures.

El privilegi de la seva amistat ha estat un estímul constant; l'oportunitat de compartir lectures i manuscrits amb algú que viu i pensa «dins» de la literatura universal, un lector penetrant i un creador que viu amb plena consciència la seva condició d'escriptor i el sistema cultural al qual pertany. Fa uns anys, en una entrevista que li va fer Marcela Topor per al *Catalonia Today* a propòsit del seu llibre sobre la literatura juvenil, va destacar com a titular aquesta seva afirmació: «Bad readers make incomplete citizens» ('Els mals lectors fan ciutadans incomplets'). En Vicenç sabia més que ningú que som llenguatge i que en l'objectiu de generar competència lingüística és on es lliura la batalla essencial per establir el grau de maduresa i civilització de qualsevol societat.

Just abans de la malaltia vam compartir discussions apassionades sobre el darrer llibre de Martin Amis, *Desde dentro*, que ell considerava una obra mestra. El llibre d'Amis té al centre la seva relació vital amb Christopher Hitchens —el brillant *Hitch*— i, en especial, els darrers mesos de la vida d'aquest seu amic que continuava escrivint, sense perdre l'humor àcid, mentre convivía amb un càncer terminal. Qui ens havia de dir que al cap d'un parell de setmanes els ecos d'aquella història s'instal·larien amb crueltat en la seva pròpia vida.

La biografia, la vida dels escriptors, diuen, són els seus llibres. En el seu cercle íntim hi ha una vida d'un altre nivell, és clar. Hi ha l'amor de la Berta, de la Camil·la, dels familiars; hi ha l'estima i els records dels seus amics i amigues, però ell —com tots els escriptors importants—, ell és, ara, els seus llibres. Vicenç Pagès Jordà ha esdevingut els seus lectors. En aquest sentit, té molta vida per endavant. Espero que no em consideri un sentimental tronat si dic que avui, malgrat la pèrdua i el buit i el dol, som aquí per celebrar la seva vida. La que ens va regalar i la que ens deixa per compartir en els seus llibres. Gràcies per la companyia, amic.

>> Els Premis Literaris de Girona d'aquest any van retre homenatge a Vicenç Pagès.
(Foto: GERARD BAGUÉ)

>> La cerimònia de comiat de Vicenç Pagès al tanatori de Torroella de Montgrí.
(Foto: ANIOL COSTA-PAU)